

April, 2008 - UNICEFs anden statusrapport for den globale kampagne for børn og aids, "Unite for Children. Unite against Aids"

BAGGRUND

For millioner af børn har hiv og aids på dramatisk vis ændret deres opvækst. I 2007 blev det vurderet, at 2,1 millioner børn under 15 år levede med hiv. I 2005 havde mere end 15 millioner børn mistet en eller begge forældre på grund af aids. Aids påvirker børns skolegang, resulterer i diskrimination af børn og øger antallet af børn, der lever i fattigdom.

Den globale kampagne "Unite for Children. Unite against Aids" blev til i 2005 på initiativ af UNICEF. En lang række FN organisationer, globale fonde, NGO'er, regeringer m.fl. har bakket intensivt op om kampagnen, hvis mål er at sætte børn øverst på den internationale hiv/aids dagsorden, samt at sætte intensivt og målrettet ind mod aids på fire specifikke områder:

- Forebyggelse af hiv-smitte fra mor til barn
- Forebyggelse af hiv-smitte blandt unge
- Behandling af hiv-smittede børn
- Omsorg for børn, der er forældreløse eller særligt udsatte på grund af aids

Initiativet er baseret på 2015-målene og de løfter, som verdens ledere gav på FNs generalforsamlings særlige samling om hiv/aids i 2001.

UNICEF udgiver på torsdag den 3. april sin anden statusrapport for den globale kampagne for børn og aids. Rapporten redegør for de fremskridt, der er opnået, samt de store udfordringer, der ligger forude.

KONKLUSIONER OG DISKUSSIONSEMNER

Det øverste formål med den globale kampagne for børn og aids er at sikre, at kommende generationer kan vokse op fri for aids. Forebyggelse er nøglen til at nå det mål, og det har vist sig, at der, hvor forebyggelsen har LANGT den største effekt, er på områderne forebyggelse af hiv-smitte fra mor til barn og forebyggelse blandt teenagere og andre unge.

Derudover er der millioner af børn verden over, som enten er smittede med hiv, eller hvis liv er lagt i ruiner på grund af aids. Disse børn har brug for – og ret til - omsorg og hjælp.

Forebyggelse af hiv-smitte fra mor til barn

Langt de fleste af de børn, som i dag er smittet med hiv (hvert minut dør et barn af aids!) er blevet smittet med hiv af deres mødre! Det er derfor helt essentielt at sørge for, at mødre ikke smitter deres børn med den dødelige virus. Ellers kan man godt glemme alt om at udrydde aids.

Rapporten viser, at det kan lade sig gøre at gennemføre programmer, der forebygger hiv-smitte fra mor til barn, selv i de fattigste lande, der er hårdest ramt af aids. I det østlige og sydlige Afrika, som er hårdest ramt af epidemien, er antallet af hiv-smittede mødre, der får hjælp til at beskytte deres børn mod smitte, f.eks. steget fra 11 procent til 31 procent på bare to år!

Det er faktisk både nemt og billigt at forebygge hiv-smitte fra mor til barn med medicinsk hjælp og rådgivning. Der ligger selvfølgelig store udfordringer i den dårlige infrastruktur og mangelfulde dækning af sundhedsydelser, der er i mange fattige lande. Men de kan overkommes, viser en række pilotforsøg.

Men den allerstørste udfordring handler om at ændre holdninger. Tabu, stigmatisering og diskrimination af hiv-smittede kvinder er den største forhindring for at beskytte nyfødte børn mod at blive smittet med hiv af deres mødre! Og her gælder det først og fremmest om at få fat i MÆNDENE. Det er interessant, fordi man ellers i stort set alle andre udviklings spørgsmål forsøger at målrette både indsatsen og kommunikationen i så høj grad som muligt mod kvinderne – da det har vist sig at være langt det mest effektive i forhold til at skabe forandringer i samfundet, til gavn for børn. Men lige netop på dette område er det helt nødvendigt at målrette indsatsen mod mænd. Det er nødvendigt, fordi det primært er mænd, der stigmatiserer kvinderne i en grad, så flertallet hverken tør at lade sig teste eller behandle mod hiv, af frygt for overgreb, tabuisering og tab af livsgrundlag. Der findes mange spændende eksempler på, hvordan man kan målrette indsatsen mod mænd, og hvilke enorme resultater, det giver.

Rådgivningen af hiv-smittede gravide og nybagte mødre er vigtig, fordi der er store dilemmaer forbundet med forebyggelsen, blandt andet spørgsmålet om ernæring til spædbørn af hiv-smittede mødre. Erfaringerne viser, at det faktisk i en lang række af de fattigste og mest aids-ramte lande er bedre, at hiv-smittede kvinder ammer deres børn i stedet for at give dem modermælkserstatning. På trods af, at hiv kan smitte gennem amning! Men hvis barnet får anden mad udover amningen, er det til gengæld ekstremt farligt. Erfaringerne førte i 2007 til en nyformulering af de officielle amme-anbefalinger fra WHO.

Forebyggelse blandt teenagere og unge mennesker

40 procent af alle nye tilfælde af hiv-smitte (blandt mennesker over 15 år) i 2007 skete blandt de 15-24 årige. Samtidig er mennesker i denne aldersgruppe lettere at påvirke end de ældre generationer. Det er derfor både enormt vigtigt, men også enormt effektivt at sætte ind med forebyggelse mod hiv lige netop i denne aldersgruppe. Adfærdsændringer blandt de unge er det største våben i kampen mod aids!

I flere lande i det østlige og sydlige Afrika er smitteraten blandt voksne faldet. Rapporten viser, at i disse lande er antallet af unge, der bruger kondom, steget markant. Ligesom antallet af unge, der har haft flere end en seksualpartner gennem de sidste 12 måneder, er kraftigt reduceret. Eksempler på denne

tendens er f.eks. Kenya, Uganda, Tanzania og Zimbabwe.

I mere end 70 udviklingslande indgår hiv-forebyggelse nu som del af det officielle curriculum i skolerne.

Erfaringerne viser, at de forebyggelsesprogrammer, som de unge selv er med til at designe og udføre – bl.a. via information fra unge til unge - er så langt mere effektive end andre programmer, at det slet ikke kan overvurderes. Der er mange eksempler på dette i rapporten, fra hele verden.

Udfordringer: Der er desparat brug for mere data om, hvad det er, der virker i aids-forebyggelsen blandt unge, hvis man skal kunne udbrede disse programmer. På grund af tabuer omkring aids findes der meget lidt data om hiv, seksualadfærd blandt unge og hvad der skal til for at ændre denne adfærd. Det er supervigtigt, at de unge har et sted, hvor de kan tale frit om seksualitet, kønsroller og hiv. Det er supervigtigt, at de unge selv er med i forebyggelsesarbejdet.

Behandling af hiv-smittede børn

De fleste hiv-smittede børns liv kan reddes gennem tidlig behandling med aids-medicin og cotrimoxasole – en billig antibiotisk behandling, som forebygger, at hiv-smittede børn dør af andre sygdomme tidligt i livet.

Antallet af hiv-smittede børn, der får behandling, er steget i alle dele af verden. I lav- og mellemindkomstlande er antallet af hiv-smittede børn i behandling steget med 70 procent. Årsagen skal blandt andet findes i et dramatisk fald i prisen på aids-medicin, samt i den nylige udvikling af aids-medicin med særlige faste doser til børn. Tidligere har det været meget besværligt at behandle hiv-smittede børn, fordi al medicinen var beregnet til voksne. Det har f.eks. været meget svært for forældrene at administrere medicinen korrekt.

Hiv-infektion udvikler sig dramatisk hurtigere hos spædbørn end hos voksne. Det er derfor meget vigtigt at få fat i de hiv-smittede børn så tidligt som muligt, og det er en meget stor udfordring i de fleste lande (kan forklares nærmere, ligesom rapporten giver eksempler på, hvordan man f.eks. kan overkomme denne forhindring). En undersøgelse fra Sydafrika har vist, dødeligheden blandt hiv-smittede spædbørn kunne nedbringes med 75 procent, hvis de kom i behandling indenfor de første 12 uger af deres liv. I dag kan det lade sig gøre at teste spædbørn for hiv meget tidligt, alligevel er det utrolig få børn, der bliver det.

Andre emner:

Fejler næring spiller kraftigt ind på hiv-smittede børns overlevelseschancer.

Et særligt dilemma er informationen til børn om deres egen smittestatus. Erfaringerne viser, at behandlingen er mere effektiv, hvis børnene selv ved, de har hiv, og det er essentielt, at de ved det, før de selv bliver seksuelt aktive. Men mange børn får det ikke at vide.

Omsorg for børn, der er særligt udsatte på grund af aids

Også på dette område er der sket fremskridt. I 2007 havde 24 lande (heraf 21 i Afrika syd for Sahara)

indført nationale handlingsplaner for børn, der er blevet forældreløse eller særligt udsatte på grund af aids, mens yderligere 10 lande havde planer på vej. Flere børn i denne gruppe gik i skole, sammenlignet med to år tidligere.

Der er mange udfordringer for disse børn. Børn kan miste deres forældre, men også hele deres livsgrundlag på grund af aids, når de voksne, der skulle tage sig af dem, dør. I dele af verden, f.eks. det sydlige Afrika, må tusinder af forældreløse børn klare sig selv, fordi der er så mange af dem efterhånden, at andre familier ikke kan tage dem ind. I de tidligere sovjetlande bliver mellem 10 og 20 procent af børn født af hiv-smittede mødre efterladt på institutioner.

Der er mange ting, landene kan gøre, og det giver rapporten eksempler på, blandt andet.: Afskaffelse af brugerbetaling for fx skolegang, økonomiske tilskud til familier, dagcentre for særligt udsatte børn m.v. Det vigtigste i alle disse programmer er, at de skal tage udgangspunkt i lokalsamfundene og familierne selv. Det er det eneste, der virker for alvor. (har flere eksempler)

Ressourcer

Siden 2000 er den globale økonomiske støtte til bekæmpelse af hiv og aids steget markant. UNAIDS estimerer, at der var 9 mia. USD i 2006 og 10 mia. USD i 2007 til aids-bekæmpelse. 70 procent af midlerne kom fra multilaterale og bilaterale donorer, mens ca. 30 procent kom fra udviklingslandenes egne nationale budgetter. Udviklingslandenes egen finansiering af hiv/aids programmer er steget hvert år siden 2005, hvor den globale kampagne startede.

Punkt til diskussion: Man hører nogle gange kritikken, at den dramatiske stigning i ulandsbidragene til aids-bekæmpelse tager ressourcer fra andre udviklingsprogrammer, som f.eks. bekæmpelse af børnedødelighed eller andre sundhedsprogrammer. Denne kritik modbevises i rapporten, som til gengæld argumenterer for, at den øgede indsats på hiv/aids området styrker, og har styrket, sundhedsindsatsen for børn generelt.

Tendens

I løbet af de to år, den globale kampagne "Unite for Children. Unite against Aids" har eksisteret, har alle de parter, som havde mulighed for at støtte op om de fire målsætninger, rent faktisk gjort det. Børn er ikke længere "usynlige" på den internationale hiv/aids dagsorden. Det er lykkedes at sætte barnets ansigt på epidemien og gøre verden opmærksom på, at aids-epidemien rammer børnene hårdest, på alle fronter.

En målrettet indsats for at opnå fremskridt "on the ground" kan være bæredygtig, hvis den bakkes op af lokalsamfundet, tager udgangspunkt i de lokale forhold (og realiteter), og styrker allerede eksisterende lokale strukturer.